

e-makâlât

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1

Bahar / Spring 2025

Mezhep Araştırmaları Dergisi

Journal of Research of Islamic Sects

e-ISSN 1309-5803

<http://www.emakalat.com/tr/>

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Editör / Editor

Rifat Türkel, Prof. Dr.
(Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Ali AVCU, Prof. Dr. (Ankara Sosyal Bilimler Ü./Türkiye)
Cemil HAKYEMEZ, Prof. Dr. (Trabzon Ü. / Türkiye)
Mehmet Ali BÜYÜKKARA, Prof. Dr. (Marmara Ü./Türkiye)
Mehmet KALAYCI, Prof. Dr. (Ankara Ü./Türkiye)
Mehmet ÜMİT, Prof. Dr. (Marmara Ü./Türkiye)
Mehmet Saffet SARIKAYA, Prof. Dr. (Süleyman Demirel Ü./Türkiye)
Mehmet Zeki İŞCAN, Prof. Dr. (Atatürk Ü./Türkiye)
Sönmez KUTLU, Prof. Dr. (Ankara Ü./Türkiye)
Şahin AHMETOĞLU, Prof. Dr. (Kırıkkale Ü./Türkiye)
Ahmet BAĞLIOĞLU, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Ü./Türkiye)
Rifat TÜRKEL, Prof. Dr. (Kütahya Dumlupınar Ü./Türkiye)
Shavosil ZİYADOV, Doç. Dr. (Buhari Araştırmaları Merkezi/Özbekistan)
Zaylabidin ACIMAMATOV, Doç. Dr. (Oş Devlet Ü./Kırgızistan)
Askar HAKİMOV, Dr. (Nur Mübarek Ü./Kazakistan)
Mederbek KADİROV, Dr. (Oş Devlet Ü./Kırgızistan)

Etik Editörü / Ethics Editor

Betül YURTALAN, Dr. Öğr. Üyesi

Sayı Alan Editörleri / Issue Field Editors

Fatmanur ALİBEKİROĞLU EREN, Doç. Dr.
İsa KOÇ, Doç. Dr.
Zeynep ALİMOĞLU SÜRMELİ, Doç. Dr.

www.emakalat.com

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Hakan ATALAY, Dr. Öğr. Üyesi

Halil IŞILAK, Arş. Gör. Dr

Kitap İnceleme / Book Review

Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER, Doç. Dr.

İlknur BAHADIR YÜKSEK, Arş. Gör.

Ön İnceleme (Yazım ve İntihal Kontrol) / Preliminary Review (Spelling and Plagiarism Check)

Ali DURMUŞ, Dr. Öğr. Üyesi

Gülşen Yağır AHMETOĞLU, Doç. Dr.

Zeynep Alimoğlu SÜRMELİ, Doç. Dr.

Dil Kontrolü/ Language Check

İngilizce

Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER, Doç. Dr.

Aydın BAYRAM, Doç. Dr.

Reyhan ERDOĞDU BAŞARAN, Dr. Öğr. Üyesi

Gülten ÇAM, Arş. Gör.

İlknur BAHADIR YÜKSEK, Arş. Gör.

Arapça

Muhammet İkbâl ÇOBAN, Arş. Gör.

Farsça

Şahin AHMETOĞLU, Prof. Dr.

Doğan KAPLAN, Prof. Dr.

Habip DEMİR, Doç. Dr.

Mehmet ÇELENK, Doç. Dr.

Redaksiyon / Redaction

Cenkso ÜÇER, Prof. Dr.

Harun YILDIZ, Prof. Dr.

Ayhan IŞIK, Doç. Dr.

Mehmet SEVER, Doç. Dr.

Ümit TORU, Doç. Dr.

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

İhsan TİMÜR, Doç. Dr.

Tasarım & Mizanpaj / Journal Design

Bekir ALTUN, Dr. Öğr. Üyesi

Gülten ÇAM, Arş. Gör.

Zeynep KELEŞOĞLU, Arş Gör.

Lokman TOKDEMİR, Arş Gör.

Mustafa ERDEMLİ, Arş. Gör.

Danışma Kurulu | Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet AK

Sütçü İmam Ü.

Prof. Dr. Ahmet BAĞLIOĞLU

Dokuz Eylül Ü.

Prof. Dr. A. Bülent ÜNAL

Dokuz Eylül Ü.

Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR

Recep Tayyip Erdoğan Ü.

Prof. Dr. Ahmet TURAN

Ondokuz Mayıs Ü.

Prof. Dr. Avni İLHAN

Dokuz Eylül Ü.

Prof. Dr. Cemil HAKYEMEZ

Trabzon Ü.

Prof. Dr. Cenksu ÜÇER

Ankara Yıldırım Beyazıt Ü.

Prof. Dr. Doğan KAPLAN

Necmettin Erbakan Ü.

Prof. Dr. Ethem Ruhi FİĞLALİ

Dokuz Eylül Ü.

Prof. Dr. Fevzi RENÇBER

Şırnak Ü.

Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT

İstanbul Ü.

Prof. Dr. Hanifi ŞAHİN

Atatürk Ü.

Prof. Dr. Harun YILDIZ

Ondokuz Mayıs Ü..

Prof. Dr. İlyas ÜZÜM

Marmara Ü.

Prof. Dr. Mazlum UYAR

Marmara Ü.

Prof. Dr. Mehmet Ali BÜYÜKKARA

Marmara Ü.

Prof. Dr. Mehmet ATALAN

Kastamonu Ü.

Prof. Dr. Mehmet DALKILIÇ

İstanbul Ü.

Prof. Dr. Mehmet KALAYCI

Ankara Ü.

Prof. Dr. Mehmet KESKİN

Van Yüzüncü Yıl Ü.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT

İnönü Ü.

Prof. Dr. Mehmet Zeki İŞCAN

Atatürk Ü.

Prof. Dr. Metin BOZAN

Dicle Ü.

Prof. Dr. Metin BOZKUŞ

Sivas Cumhuriyet Ü.

Prof. Dr. Muharrem AKOĞLU

Giresun Ü.

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Prof. Dr. Mustafa EKİNCİ
Harran Ü.

Prof. Dr. Mustafa ÖZ
Marmara Ü.

Prof. Dr. Osman AYDINLI
Ankara Ü.

Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER
Akdeniz Ü.

Prof. Dr. Sayın DALKIRAN
Uşak Ü.

Prof. Dr. Sönmez KUTLU
Ankara Ü.

Prof. Dr. Şahin AHMETOĞLU
Kırıkkale Ü.

Prof. Dr. Yusuf GÖKALP
Çukurova Ü.

İletişim / Mailing

emakalat@mezhep.org

Copyright (c) 2023 | www.emakalat.com | All Rights Reserved

www.emakalat.com

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

İÇİNDEKİLER | CONTENTS

Editörden | Editorial

Editörden.....1-4

Editorial

Rifat TÜRKEK

Araştırma Makaleleri | Research Articles

Mâtürîdî’de Dil ve Din İlişkisi..... 5-20

The Relationship Between Language and Religion In Mâtürîdî

Mehmet Zeki İŞCAN - Fatma DEMİR

**Dijitalleşme Çağında Şii-İmâmî Mehdiçi Söylemin Yeni Bir Dine
Evrilmesi Ahmedî Barış ve Nur Dini..... 21-46**

The Reconfiguration of Shi’ite-Imami Messianic Discourse Into a New
Religion in the Age of Digitalization: The Ahmadi Religion of Peace and
Light

Halide Rumeysa KÜÇÜKÖNER

**Mufaddal b. Ömer el-Cu’fî: Gulât Düşüncesindeki Yeri ve Nusayrî
Geleneğe Etkisi 47-65**

Mufaddal b. ‘Umar al-Ju’fî: His Role to the Ghulât Thought and
Influence on the Nuşayrî Tradition

Reyhan ERDOĞDU BAŞARAN

**Türkiye’de Alevilik Temalı Tezlere Konu Olan Cemevlerinin Dünü,
Bugünü ve Yarınına Dair Bir İnceleme: İslam Mezhepler Tarihi
Örneği 66-84**

An Examination of the Past, Present, and Future of Cem Houses
Discussed in Alawism-Themed Theses in Turkey: The Case of the
History of Islamic Sects

Yunus İBRAHİMOĞLU

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Tarihsel ve Politik Bağlamda Eş'arîlik Mu'tezile İlişkisi 85-109

The Relationship Between Ash'arism and Mu'tazila in Historical and Political Context

Edip YILMAZ - Mehmet Zeki İŞCAN

İran'ın Balkanlardaki Kültürel Faaliyetleri ve Şiiliği Yayma Etkileri Üzerinde Bir Değerlendirme ..... 110 -132

An Evaluation of Iran's Cultural Activities in the Balkans and Their Impact on the Spread of Shi'ism

Abdylkader DURGUTİ

İsmâ'ilî Kâdî Nu'man b. Muhammed'in Esâsü't-Te'vil İsimli Eserinde Peygamber Kıssaları Bağlamında Te'vil Anlayışı 133-155

The Exegetical Approach of Ismâ'ilî Qadi Nu'mân b. Muhammad in His Work al-Asâs al-Tawil in the Context of the Prophetic Narratives

Şahabettin Ertan ALTUNRENDE

Alevîlik-Bektaşîlik Başlıklı Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi 156-171

A Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on Alevism-Bektashism

Adnan SEVMEZLER - Kamil ÇOŞTU

Tefsir ve Usûl-i Fıkıh Açısından Müt'a Nikâhı Tartışması 172-190

The Debate on Mut'a (Temporary) Marriage From the Perspective of Tafsîr and Uşûl al-Fiqh

Ömer ÖZTÜRK - Tevhit AYENGİN - Ahmet KAVUT

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Yahya b. Hamza ve er-Râik fî tenzîhi'l-Hâlık'ta Tenzih Doktrininin Temelleri 191-208

Yahya bin Hamza and the Foundations of the Doctrine of Tenzih in al-Râik fî Tanzîhi'l-Khâlik

Ayşe KOCABAŞ

Mu'tezile Kelmında Hadis Yorumu: İnşikâku'l-Kamer Hadisi Üzerine Bir İnceleme 209-226

Hadith Interpretation in Mu'tazili Theology: A Study on the Inshiqâq al-Qamar Hadith

Hüsamettin KAYA

Sultan II. Abdülhamîd, Muhammediyye'yi Niçin Yasakladı?: "Men'-i Tab'ü İntişâr" 227-240

Why Did Sultan Abdulhamid II Ban Muhammadiyah?: "Preventing Its Printing and Distribution"

Mehmet Bilâl YAMAK

Mihne'nin Mısır'daki Mâlikî Alimler Üzerindeki Etkisi 241-256

The Impact of the Mihna on Mâlikî Scholars in Egypt

Halit KARS

Türkiye'deki İlahiyat Alanında Gazzâlî Üzerine Kaleme Alınan Yayınların Bibliyometrik Analizi 257-273

A Bibliometric Analysis of Publications on al-Ghazâlî in the Field of Islamic Theology in Türkiye

Adnan ARSLAN

Derleme Makaleleri | Review Articles

Çağdaş Arap Alevîsi (Nusayrî) Âlimler: Tarsus Özelinde Biyografik Bir Araştırma 274-292

Contemporary Arab 'Alawî (Nusayrî) Scholars: A Biographical Research Specific to Tarsus

Ahmet SONAY

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Çeviri | Translation

Ortadoğu Selefililiğinin Etkisi ve Avrupa'daki Müslüman Toplulukların Radikalleşmesi 293-304

Middle East Salafism's Influence and Radicalization of Muslim Communities in Europe

Juan Jose Escobar STEMMAN Çevirmen: Rabia Sena ÇAKIR İHSAN

Kitap Tanıtım | Book Review

Arabistanlı Philby: Bir İngiliz Casusunun Vehhabi Devleti'nin Kuruluşundaki Rolü 305-308

Philby of Arabia: The Role of a British Spy in the Establishment of the Wahhabi State

İlknur BAHADIR YÜKSEK

Siyasi-İtikadi Bir Mezhep Olarak Hanbeliliğin Teşekkül Süreci 309-314

The Formation Process of Hanbalism as a Political-Theological Sect

Şükrü BOSTANCI

Seyahat Notları | Travel Notes

Cezayir'in Mizâb Bölgesine Seyahat ve Cezayir İbâzileri Üzerine Notlar 315-327

Travel in the M'zab Region of Algeria and Notes on the Ibadi Community

Ahmet İGĐİ

Amaç ve Kapsam

- *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi*, bilimsel hakemli bir dergidir.
- *e-Makâlât*'ta, İslam Mezhepleri ve ilgili alanlarda, telif ve tercüme makale, araştırma notu, kitap, tez, makale ve bilimsel toplantı değerlendirmesi, edisyon kritik, sadeleştirme vb. çalışmalar yayımlanır.

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Süreç

- *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi*
Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki kez
www.emakalat.com adresinde yayımlanır.
- Editörler Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp
yayınlanamamakta serbesttir.
- Dergide yayımlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukuki
sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları www.emakalat.com'a
aittir.
- Başvuru şartları ve ayrıntılı yayın kuralları için
www.emakalat.com adresine bakılabilir.

Tarandığı Veri Tabanları

- EBSCOHOST: Academic Search Complete (2012+)
- SOBİAD: Sosyal Bilimler Atıf Dizini (2008+)
- TDV İSAM: İlahiyat Makaleler Veri Tabanı (2008+)
- Ulusal İlahiyat Atıf Dizini (2018+)
- ULAKBİM TR DİZİN: Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı (2016+)

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

Yazarlara Rehber

e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanması istenen her türlü çalışma www.emakalat.com veya www.dergipark.gov.tr sitesine giriş yapıp, ilgili alanlar doldurularak *Dergi'ye* ulaştırılır.

Sitede üyeliği bulunmayan yazarlar önce kayıt olmalıdırlar.

Yazarlar unvan, Ad, Soyad, eposta, ORCID kimliği (www.orcid.org) ile görev yaptıkları yeri belirtmelidirler ve bu bilgiler çalışmanın ilk sayfasında yer olmalıdır.

Telif ve çeviri makalelerde Türkçe ve İngilizce başlık, öz (100-200 kelime) ve anahtar kelimeler (5-10 kelime) verilmelidir. Sonunda Kaynakça listesi bulunmalıdır.

Çevirilerin orijinal metninin de gönderilmesi zorunludur. Çevirinin yayım hakkının asıl yazardan alınmış olduğuna dair belgenin *Dergi'ye* sunulmasından çevirmenler sorumludur.

Kitap Tanıtımlarında eserin tam künyesi yanında kapak fotoğrafının düzgün bir örneğinin de gönderilmesi gerekir.

Teşekkür

e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi 2015 yılından itibaren TÜBİTAK ULAKBİM hizmeti DERGİPARK AKADEMİK sunucularında barındırılmaktadır. Gerek sunucu gerekse ücretsiz DOI hizmetleri dolayısıyla kendilerine müteşekkirimiz.

DergiPark ana sayfa: <http://www.dergipark.gov.tr/>

E-MAKÂLÂT MEZHEP ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

e-Makâlât Journal of Islamic Sects Research

Cilt / Volume: 18 | Sayı / Issue: 1 | Bahar / Spring 2025

MAKALE YAZIM VE KAYNAK GÖSTERİM KURALLARI

e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi, atıf ve kaynakça yazımında Chicago Sistemi (The Chicago Manual of Style) ile uyumlu olan **İsnad Atıf Sistemini** kullanmaktadır. İlgili kurallar www.isnadsistemi.org adresinde ayrıntılı olarak verilmiştir.